

Skriva, läsa och knäcka koder.

Ett samtal om läsning med författaren Linnéa Eriksson

Martin Persson

Att läsa för nöjes skull, att läsa för att samla till text till parafraaser och samlingar eller att med handen läsa den upprullade sidan. Eller att testa det som just har skrivits genom att läsa upp det högt för någon annan. Hur läser egentligen en skrivande människa?

Linnéa kommer förbi. Jag har satt på kaffe. ”Det är ingen annan som kommer att höra det här”, säger jag på bandet och det är det inte heller, men båda skrattar som om så vore fallet. Åtminstone delar av det kommer ju att läsas, här.

I

”Nu ska jag läsa en grej för dig här”, säger Linnéa.

”Ja, gör det”.

Hon tar fram Beata Berggrens *Det ligger något i vad man säger* (2010) och läser:

Amanda som nu helt verkar ha tagit över efter läraren tar i så hårt hon kan: ”Sitt inte och häng över det ni skriver!” Och det ligger någonting i vad hon säger, och vi tycker om hennes tonfall, vi tycker om att hon säger till oss vad vi ska göra, så vi försöker tänka om. Vi skiftar ställning, byter platser och kläder med varandra. Men när vår självutnämnda lärare åter ropar: ”Hur ser ni ut när ni läser?” blir vi osäkra. ”Ska det läsas som ett kärleksbrev, en avhandling eller en gratulation? Ska det läsas som ett tal, en föreläsning, ett drama eller en komedi? Det är under läsningen som det ska hända något med er, eller med någon annan.”

”... och sen fortsätter det”, säger Linnéa.

”Vem är den här självutnämnda läraren”, frågar jag, ”en i klassen?”

”Ja, det är Amanda. Du måste läsa den här boken, den är jätterolig! Du kan låna den om du vill.”

Jag lånar.

II

”Utifrån ditt perspektiv, du som skriver mycket, hur ser du på läsning i förhållande till att skriva? Vad är det för skillnad egentligen på att läsa och skriva?”

”Jag tror att jag läser på två olika sätt. Den ena är den så kallade nöjesläsningen, som kanske mer liknar att titta på en film. Men jag har gjort det allt mindre, i takt med att jag skrivit mer. Det sätt jag nog läser mest på handlar väldigt mycket om att skriva av det jag läser. Jättemycket av mitt skrivande går ut på att använda och sätta ihop befintligt material på nya sätt.”

”Collage, cover, parafraas, sampling ...”

”... appropriering”, fyller Linnéa i. Varje författare är en auktoritet på sin egen poetik.

Linnéas *Algeriet* (under utgivning), en bok inspirerad av Kathy Ackers *Algeria* (1984), är ett exempel på hennes läsande-skrivande som konstnärlig metod. Hon åkte till Algeriet och skrev den. Under tiden passade jag hennes katter.

”Algeriet bygger nästan helt på collage av andra texter, avskrivningar av vad folk har sagt och avskrivningar av filmer. Inför Algeriet, när jag var där på plats, och även efteråt när jag bearbetade texten, läste jag jättemycket så. Läser maniskt och skriver maniskt, samtidigt, bredvid varandra. Allt jag skriver av av det jag läser kommer jag ju inte att använda sen, men det blir ett grundmaterial att arbeta utifrån.”

Bokmärken, anteckningar, tankar. Skrivna spår av det lästa, den läsande.

Illustration: Balsam Karam. Textfragment från Toni Morrisons essä *Playing in the Dark*.

III

Det kan ju för den delen vara annat än text man läser. I Linnéas *Heliotrop* (2013) läses en hel del fotografier och byggnader, till exempel.

Eller som i ”Att läsa med handen. En våldsam händelse med papper (en kärleksförklaring)” (OEI #62, 2013), där Linnéa läser Jørn H. Sværens antologi *Den engelske kanal* ur ett högst materiellt perspektiv, som manar henne till handling:

Så märkligt. Här har boken blivit skadad. Smutssidan har fläkt upp från övre höger hörn och rullats i en mjuk diagonal en bit ner åt vänster. Men bara papperets yta, det översta lagret hud. Reflexmässigt börjar jag rätta till, rulla upp, laga det som blivit skadat. Mitt i rörelsen mellan tummen och pekfingeret går det upp för mig: det är *Den engelska kanalen!* Släpper jag eller rullar jag aktivt ihop den igen? Jag minns inte. Jag läser kanalen med fingret. Uppifrån och ner. Nerifrån och upp. Poröst sträv mot den övriga boksidans glatta yta. Nej, inte sträv. En kil av sammet instucken i sidentyget.

Just Linnéas exemplar av *Den engelske kanal* hade en liten detalj, en liten bit av en sida uppriven, som var speciellt.

”Han hade rullat en rulle av ena hörnet så att den hade gjort inverkan på ett visst antal sidor i boken. Jag läste och märkte att jag började känna med handen över sidan först. Det gav mig en impuls att börja skriva.”

IV

”Hur läser du dina egna texter?”

”Ju längre tid det har hunnit gå sen jag jobbade med en text, desto lättare går det att läsa texten som om det inte var jag som skrivit den, men det går ju inte att läsa den som en läsare som inte vet någonting från början.”

”När man läser sin gamla dagbok kan man ibland bli förvånad; har jag verkligen skrivit det där?”

”Ja, så kan jag verkligen känna med Algeriet! Inte med *Heliotrop*, men Algeriet skrev jag ju i ett nästan maniskt tillstånd, skrev väldigt fort och var inne i ett väldigt uppskruvat känsloläge.”

Hon medger att i *Algeriet-fallet* kan hon själv bli drabbad av den när hon läser, av dess känslomässigt starka innehåll.

”Coolt”, säger jag. Intressant känsla.

Läsa för att läsa upp? Läsa högt?

”Jag tycker om att läsa upp. Och i relation till andra scenframträdanden som jag hållit på med tidigare, teater och musik, är att läsa text så mycket lättare. Det känns som att jag har hittat mitt medium.”

Linnéa löper hela linan ut i sin läsning av *Den engelske kanal*.

Linnéa och jag har blivit drillade i scenteknik tillsammans på skivrarlinjen vi en gång gick på. Båda upplevde vi det som en lättnad att plötsligt stå på scen med ”bara” en text.

”Ganska ofta när jag skrivit något vill jag läsa upp det för någon, då händer det saker”, säger hon.

”Som den där diktaren som alltid testade sina dikter genom att skrika ut dem i vinden på en ödslig strand. Vem var det nu igen?”

”Jag vet inte, någon naturromantiker? Men det räcker inte för mig, jag behöver någon som lyssnar. Sen kan det i princip vara vem som helst.”

V

Påtår, kopparna klirrar mot faten.

”Det blir mycket för dig att lyssna på sen”, säger Linnéa.

”Det blir kul”, säger jag. ”Var var vi?”

Vi pratar om bilden av läsning som något svårt, speciellt när det gäller lyrik.

”Jag lärde mig läsa poesi när jag kom på att jag inte behövde förstå. När folk säger ’jag förstår inte poesi’, tänker jag ’nääh ... vad menar du då?’ Då har man en väldigt instrumentell syn på läsning, att man ska läsa en mening och sen ska den ha en direkt, tydlig betydelse.”

”Är det det som är att knäcka koden när det gäller att läsa lyrik, att förstå att man inte behöver förstå?”

”Ja, att försöka ta det lite lugnt.”

Linnéa arbetar även som bibliotekarie, och har mött kollegor som verkar bli stressade av tanken på att läsa lyrik.

”Vissa kanske har komplex, tänker att man borde läsa mer och svårare?” säger jag, med viss självmedvetenhet.

Högt och lågt, fin- och fulkultur. Att lära sig göra litteraturen till sin egen, läs-självförtroende. Men hur gör man?

Avmystifiera, säger Linnéa. Det gäller att avmystifiera.

”Träna uthållighet? Läsgympa?”

Linnéa berättar om en vän som dansar och hade varit frustrerad över att hon aldrig lärde sig en viss rörelse. ”Hennes danslärare hade bara lett och sagt lugnt: ’Just do your practice and it will come to you’.

Zenläsning.

VI

”Hade din läshistoria sett annorlunda ut om du haft en annan klassbakgrund? Om du inte haft en mamma som stack till dig böcker då och då när du växte upp?”

”Säkert. Men det var också en stor frihetskänsla när jag upptäckte den här typen av friare poesi som jag hittade på egen hand, senare. Den litteraturen som mamma gav mig när jag var ung, romaner, gillade jag att läsa, men jag kände

mig också rätt instängd. Jag tänkte aldrig att det var något jag skulle kunna skriva själv.”

För Linnéa, med sin medelklassbakgrund, har det aldrig varit någon tröskel att läsa, böckerna fanns naturligt runt omkring henne.

”Jag hängde mycket på biblioteket. Minst en gång i veckan köpte jag en coca cola och en källarfranska och gick till biblioteket i Svedala, i väntan på att mina föräldrar skulle hämta mig.”

Däremot har det funnits trösklar till att ta sig in i smalare delar av litteratur- och konstvärlden, berättar hon. Att i vissa rum tänka ”får jag verkligen vara här?”

Jag tänker på min egen läshistoria, jag som också kommer från ett läsvant medelklasshem. Mamma som låg på sängen och läste allt som oftast.

”Mina föräldrar var nog inte jätteaktiva i att pusha mig till läsning, men bara att det hörde till vardagen att se dem läsa har nog bidragit till att jag inte haft några större trösklar”, säger jag till Linnéa. ”Jag var verkligen ingen bokmal som barn eller tonåring, men jag kan förstå att jag har haft lätt att glida in i en sådan värld.”

”Jag har inte läst så mycket ’finlitteratur’ egentligen”, säger Linnéa. ”Om någon säger ’men har du inte läst den boken?’ har jag lust att säga: ’nej, det kanske jag inte har, fuck you!’. Det kanske jag gör en annan gång.”

VII

Det snöar utanför fönstret. Varje flinga ett meddelande från rymden. Jag och Linnéa tar varsin snöflinga och lägger oss i soffan för att läsa.

Linnéa Eriksson har hittills givit ut böckerna 4/9 -08. Malmö. Buss nr 7. Gustav Adolfs torg – Centralen (tillsammans med saxofonisten Anna Högberg, Fel förlag, 2011) och Heliotrop (OEI Editör, 2013). Under våren kommer hennes tredje bok, Algeriet, ut på både svenska och engelska. Hon har även publicerats i tidskrifter som OEI, Kritiker, Lyrikvännen och CONST Literary (P)review, samt på nätet hos Rymden (<http://rymdenmag.se/>).

Utöver sitt författande arbetar Linnéa som bibliotekarie i Malmö. Hon gick utbildningen Litterär gestaltning i Göteborg 2010–2012.

För mer information, se <http://linneaeriksson.net/>.